

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,
The Journal of Social Sciences Institute
Sayı/Issue: 38 – Sayfa / Page: 325-338
ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 11.10.2017 Kabul/Accepted: 03.12.2017

KENNAN VE CLINTON'UN YAKLAŞIMLARI ÇERÇEVESİNDE ABD DIŞ POLİTİKASININ İNCELENMESİ

EVALUATION OF US FOREIGN POLICY ACCORDING TO KENNAN AND CLINTON'S APPROACHES

Halil ERCAN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
halerant@gmail.com

Öz

21'nci yüzyıl siyasi tarihinin Pasifik'te şekilleneceğine inanan ABD yönetimiyle, 21'inci yüzyılın ilk 20 senesini kalkınma ve göreceli milli gücünü arttırmak adına uygun bir zaman dilimi olarak tanımlayıp, "stratejik fırsat dönemi" olarak isimlendiren Çin arasında karşılıklı söylemler ve hamlelerle tırmanma eğilimindeki çekişmenin seyri, önümüzdeki dönem için en önemli dış politika sorunlarından biridir.

ABD yönetimi, Sovyetler Birliği'ne yönelik politikalarına kamuoyu ve uluslararası toplumun desteğini sağlamak amacıyla orta düzey bir diplomat olan George Frost Kennan tarafından kaleme alınan "Sovyet Dış Politikası'nın Kaynakları" (Sources of Soviet Conduct) adlı makaleyi Foreign Policy'de yayınlattı.

Irak ve Afganistan'ın işgali sonrasında ülkede artan yalnızlık (isolationism) akımına karşı ve bölge ülkelerinin desteğini sağlamak adına, ABD'nin hangi gerekçelerle ve ne şekilde Asya-Pasifik'te bulunması gerektiği ise doğrudan dönemin Dışişleri Bakanı Hillary Rodham Clinton imzasıyla, "Amerika'nın Pasifik Yüzyılı" (America's Pasific Century) başlığıyla aynı dergide izah edilmiştir.

Bu çerçevede yazıda Clinton ve Kennan'ın tehdit değerlendirmeleri ve politika önermeleri kapsamında ABD'nin iki süper güce karşı stratejileri arasında bir kıyaslama yapılması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Sosyoloji, Çin'in yükselişi, çevreleme politikası.*

Abstract

Having an inclination to escalate with addresses and activities, course of the struggle between the US management, believing in the political history of 21th century would be shaped in Pacific, and China, self-conceptualized the first two decades of 21th century as "period of strategic opportunity" which is described as a relatively benign time frame, would be one of the most important question of the international relations.

The US management had published an article in Foreign Policy magazine titled "Sources of Soviet Conduct" penned by George Frost Kenan, a middle level diplomat, in order to gaining the support of public and international community for its policies against the Soviet Union.

"America's Pasific Century", signed by the ex-Secretary of State Hillary Rodham Clinton and published in the same magazine, has unfolded the reasons and the means of the US presence in the Asia-Pasific region while isolationism had been in a rising trend in the US public after the invasions of Iraq and Afghanistan in order to get public and regional countries' support.

In this context, it is aimed to make a comparison between the US strategies against two super powers in accordance with the threat evolutions and policy propositions of Clinton and Kennan.

Keywords: *Sociology, Rise of China, containment policy.*

1. Giriş

II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru, Sovyetlerin egemenlik alanlarını genişletme ve müttefikleri ile uzlaşılmasına saygı göstermeyeceklerinin anlaşılması üzerine ABD politika yapımcıları arasında Sovyetlere karşı yeni bir anlayışla hareket edilmesi için arayışlar da hızlanmıştır.

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından, Sovyetler Birliği'nin Dünya Bankası ve IMF'ye neden karşı çıktığı hususunda Moskova Büyükelçiliği'nden yapılan istek üzerine, ABD'nin Moskova Büyükelçiliği'nde görevli George Frost Kennan tarafından kaleme

alınan ve “Uzun Telgraf” olarak adlandırılan kripto, ABD yönetiminin aradığı argümanları kapsamlı bir şekilde ortaya koymuştur. (Halle, 1971: 105)

Kennan’ın daha önce “Uzun Telgraf” ve konuşmalarında/ derslerinde dile getirdiği hususları derleyip, kaleme aldığı ve Temmuz 1947’de Foreign Affairs Dergisi’nde yayımlanan, “Sovyet Politikasının Kaynakları” (Sources of Soviet Conduct) adlı makale ile Truman yönetimi Sovyetlere yönelik çevreleme politikasına kamuoyu desteği sağlamayı amaçlamıştır.

ABD yönetimi, benzer şekilde, Asya-Pasifik’e yönelik ilgisi ve kullanılacak dış politika araçlarını, Foreign Policy’de 11 Kasım 2011’de yayınlanan bir makale ile dünya kamuoyuna duyurmuştur. Dışişleri Bakanı Hillary Rodham Clinton tarafından kaleme alınan ‘Amerika’nın Pasifik Yüzyılı’ adlı makalede küresel siyasetin geleceğinin bu bölgede şekilleneceği belirtilmekte ve ABD’nin bölgeye yönelik stratejisinin genel hatları ve kullanılacak dış politika araçlarının neler olması gerektiği izah edilmektedir.

Clinton (2011) bu kapsamda, tıpkı II. Dünya Savaşı sonrası Atlantik’in her iki yakasında tesis edilen ve Amerika’ya önemli kazanımlar sağlayan ve sağlamaya devam eden kurumlar ve ilişkiler ağının bir benzerinin, Asya-Pasifik’te de inşa edilmesi halinde Amerika’nın dünya liderliğinin, bu yüzyılda da süreceğini ileri sürmektedir.

ABD’nin II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’da tesis ettiği ilişkiler ağı, Sovyetler Birliği’ne karşı izlenen çevreleme politikasının bir yansımasıdır. Söz konusu politikanın genel hatlarının Kennan’ın “Sovyet Dış Politikası’nın Kaynakları” adlı makalesinde dile getirilmesinden hareketle her iki yazarın tehdit değerlendirmeleri ve politika önermeleri arasında bir kıyaslama yapılabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra ABD’nin Sovyetler Birliği’ne yönelik çevreleme politikasından aldığı derslerden hareketle Clinton’un önermelerinin gelecekte ABD dış politikasına ve bunun dünya siyasetinde ne gibi yansımaları olabileceği hakkında bazı çıkarımlarda bulunulabileceği öngörülmektedir.

2. Kennan ve Sovyetler Birliği

II. Dünya Savaşı sırasında ABD ve Sovyetler Birliği arasında Nazilere karşı yürümekte olan işbirliği, savaşın sonlarına doğru Sovyet liderliğinin müttefikleriyle uzlaşılmasına sadık kalmayacağını ve Stalin’in etrafında, onu ABD ile işbirliğine yönlendirecek kadroların elini güçlendirmek amacıyla ABD tarafından izlenen quid

pro quo (taviz) stratejisinin başarısız olduğunun anlaşılması (Gaddis, 2005: 15) nedeniyle sorgulanmaya başlanmış ve yeni politika arayışları ortaya çıkmıştır.

ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından, Sovyetler Birliği'nin Dünya Bankası ve IMF'ye neden karşı çıktığı hususunda Moskova Büyükelçiliği'nden yapılan istek üzerine Elçilik Müsteşarı George Frost Kennan'ın kaleme aldığı ve "uzun telgraf" olarak adlandırılan kripto, ABD yönetiminin aradığı argümanları kapsamlı bir şekilde ortaya koymuştur. (Halle, 1971: 105)

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Sovyet davranışlarını, dünü ve geleceği ile en makul bir şekilde, entelektüel ve felsefi açıdan anlamasına önemli katkı sunan "uzun telgraf"ın (Shlaim ve Lodge, 1978) genişletilmiş hali olan ve yazarının adının X olarak gizlenmesi nedeniyle "X Article" olarak da bilinen, "Sovyet Dış Politikası'nın Kaynakları" adlı makalesinde Kennan (1947) savaş sonrası Sovyetlerin genel durumu, bunun ideolojik ve tarihsel arka planıyla, söz konusu durumun resmi ve gayri resmi Sovyet politikalarına yansımaları Sovyet propaganda makinesine atfen ele almıştır.

Bu kompozisyon içerisinde Kennan tarafından Sovyet Rusya'nın kapitalist dünya ile hiçbir zaman uzlaşmasının mümkün olmadığını gerekçeleri sıralanıp, Sovyetlerin Batı'ya oluşturduğu muhtemel tehditlere değinilmiştir.

Bu çerçevede "kapitalist kuşatma" altında olduğuna inanan Sovyetler Birliği'nin; Batı ülkelerindeki legal ve illegal örgütlenmeler eliyle etki alanını genişletebileceği, bu anlamda kendisine karşı gelebilecek yönetimleri toplumsal ve ekonomik açıdan istikrarsızlığa sürükleyip, Batılı hükümetlerin kararlarını kendi amaçları doğrultusunda şekillendirebileceğine dikkat çekilmiş, ayrıca kapitalist ülkeler arasındaki görüş farklılıklarının ve çatışmaların Sovyetlerin göreceli gücünün artırılması amacıyla kışkırtılması ve devrimci ayaklanmalara dönüştürülmesi tehlikesinden bahsedilmiştir. Sovyetler Birliği'nin Batı karşıtlığı sezdiği üçüncü dünya ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmek isteyeceği öngörülmüştür.

Kennan'ın Sovyet kaynaklı tehdit değerlendirmesinin temelinde Sovyetlerin Batılı ülkelere yönelik muhtemel subversif ve örtülü faaliyetlerinin ön planda tutulduğu görülmektedir. Kennan, Sovyetlerin askeri olmaktan ziyade politik bir tehdit teşkil ettiği düşüncesindedir.

Hitler Almanyası'ndan farklı olarak Sovyetler Birliği'nin maceracı olmadığı, güç mantığı ve sebep-sonuç ilişkilerine hassas

olduğuna değinen Kennan, Sovyetlerin sabit hedeflerinin olmaması ve amaçlarına ulaşmak için herhangi bir takvime bağlı olmamaları nedeniyle sabırlı davranacaklarını ne sürmüştür.

Bu nedenle Kennan (1946), güce karşı hassasiyet gösteren ve risk almama eğiliminde olan Sovyetlerin, ciddi bir dirençle karşılaştığı her noktadan geri çekileceği değerlendirmesiyle Sovyet tehdidine karşı Amerikan ideallerinin ve kurumlarının güçlendirilip, yurt içinde ve yurt dışında iyi anlatılması halinde insanların Amerika'yı takip edeceğine vurgu yapmıştır. "Rusların barışçıl ve istikrarlı bir dünya düzenine tecavüz ettiği her noktada kat'i bir güçle karşı koymak suretiyle, yumuşak bir çevreleme siyasetinin izlenmesi gerektiğini" söyleyen Kennan (1947), Sovyetlerin ısrarlı ve sabırlı bir şekilde evrelenmesini istemiştir.

Kennan (1947), "X Article"da "uzun telgraf"tan farklı olarak ABD tarafından izlenmesi planlanan çevreleme politikasının hangi rasyonel temellere ya da Sovyet sisteminin noksanlarına dayandırıldığını da açıkça ifade etmiştir. Bu anlamda gücün barışçıl bir şekilde el değiştirmesi konusunda henüz sınanmayan, sanılanın aksine halkı yönetime bağlı olmayan ve ekonomik örgütlenmesinde verimsizlikler bulunan Sovyet rejiminin, uygulanacak çevreleme politikası neticesi, içerden gelen baskılarla uluslararası toplumla uyumlu hale geleceğini ne sürmüştür.

Kennan'ın çevreleme ile ilgili düşünceleri Amerika'nın geleneksel dış politikasından ziyade Sovyetlerin davranışları ve zihinsel yapıları üzerine kurulmaktadır. (Kennan, 1985: 126) Nasıl ki Sovyet liderliği, kapitalizmin kendi yok oluşunun çekirdeğini sistemin kendi içinde barındırdığına inanıyorsa, Kennan da Sovyetlerin yapısal sorunları nedeniyle kendi çöküşlerinin tohumunu, rejimin içinde sakladığına inanmıştır. Sovyet rejiminin bekası açısından Stalin'in çekindiği ve yukarıda değinilen örgütlenmelerle kırılmaya çalışılan kapitalist kuşatma, Kennan tarafından Sovyetlere karşı bir silah olarak kullanılmıştır. Kennan evreleme konusunda diplomatik çabalarla desteklenen psikolojik, ekonomik ve siyasi tedbirlerle hasmın caydırılmasını, diğer bir ifadeyle bugün yumuşak güç olarak tabir edilen enstrümanlarla hem i kamuoyunun hem de dış dünyanın desteğinin sağlanması esas almıştır. (Harlow ve Maerz, 1991: 14, 15) Bunun yanında askeri güç ise gerektiğinde kullanılmaktan ekinilmeyeceği hissettirilerek, hasmın amaçlarına erişmede silahlara sarılması engelleyen bir unsur olarak Kennan'ın tasarımında yer almıştır. (Mayers, 1988: 126)

3. Clinton ve Çin'e yaklaşımı

Asya-Pasifik'in dünyanın iktisadi ve siyasi düzleminde artan önemi ve bölgede Çin'in yükselen bir güç olarak ABD'nin dünya hegemonyasına meydan okur noktaya gelmesi ABD'nin bölge politikalarını gözden geçirmesini zaruri kılmaktadır. Barack H.Obama yönetimi, göreve gelmesiyle birlikte, Asya Mihveri (Pivot to Asia) ve yeniden dengeleme (rebalance) stratejisi bağlamında dış politikasının önemli araçlarının bu bölgeye kaydırılacağını ve stratejik eksenini söz konusu bölgeye çevirdiğini açıklamıştır.

Buna rağmen ABD'nin 11 Eylül sonrasında müdahale ettiği Afganistan ve Irak'ın Amerikan ekonomisine etkileri, söz konusu bölgelerde vaat edilen istikrarın sağlanamaması ve yaşanan kayıplar nedeniyle ülkede yükselen kısmi izolasyonist anlayışa karşı ABD Dışişleri eski Bakanı Hillary Rodham Clinton tarafından kaleme alınan "Amerika'nın Pasifik Yüzyılı" (America's Pacific Century) adlı makale ile ülkenin Asya-Pasifik'e yönelimi için kamuoyu ikna edilmeye çalışılmıştır.

Bu kapsamda Clinton (2011), "siyasetin geleceği Irak ve Afganistan'da değil Asya'da belirlenecektir ve ABD hareketin tam merkezinde olacaktır. ...(dünya) liderliğimizi sürdürmek için, çok akıllı ve sistemli olarak, kendimizi en iyi şekilde konumlandırmalıyız." ifadeleriyle, bir önceki yönetimin izlediği hatalı politikaların ve dünya siyasetinde aldığı yanlış konumun farkında olduklarını, kendi yönetimlerinin ise olayları daha planlı/ kapsamlı ele alacağını topluma anlatmaya çalışmaktadır.

Clinton (2011), Amerikan işletmelerine yeni pazarlar açılmaması ve deniz yollarının açık tutulmaması halinde güvenlik ve refahtan söz edilemeyeceğine, bu nedenle geniş Asya pazarlarına nüfuz etmenin gerekliliğine vurgu yapmakta, ABD'nin dünyada eskisi gibi bir yer tutmaya gücünün yetmeyeceğini savunanlara, asıl içe kapanmakla ülke güvenliğinin neden tehlikeye gireceğinin gerekçelerini ortaya koyarak, karşı çıkmaktadır.

Söz konusu makalede ikili ilişkilerin yanı sıra uluslararası normların ve sorumlulukların güçlendirilmesi, telif haklarının korunması, uluslararası düzenin temelini teşkil eden seyrüsefer özgürlüğünün temini konularında ortaya çıkan zorluklarla başa çıkmada çok taraflı ilişkilerin lüzumuna değinilmekte ve bu yolla aslında Çin'in oluşturduğu tehditlerin genel bir resmi ortaya konulmaktadır. Bu kapsamda Çin'in ekonomik açıdan haksız rekabet yöntemleri kullanmasının, bölgedeki önemli deniz yolları üzerinde

hak iddia etmesi ve A2/AD stratejileriyle ABD ordusunun stratejik kuvvet intikal ettirme kapasitesini engelleme çabalarının ABD'nin dünya liderliğine ve ekonomik refahına önemli bir tehdit olduğu işaret edilmektedir.

Çin'le ilişkilerin günümüz itibarıyla, ABD için şimdiye kadar yönetilmesi en güç ikili ilişki olduğunu belirten Clinton (2011), "tarafaların birbirlerinin küresel sorumlulukları ve yükümlülüklerini karşılamaşının, ilişkilerinin potansiyelini tayin edeceği" ifadesiyle Çin'den kendisinin ve ABD'nin mevcut konumunu kabulle, küresel siyasette kendisine ayrılan sınırlara riayet etmesini istemektedir.

Clinton (2011), kara ve deniz sınırlarıyla ilgili çekişmeler ve denizlerde serbest dolaşıma yönelik yeni tehditlerin ortaya çıkması nedeniyle, ABD'nin, Güneydoğu Asya'da coğrafi olarak dağılmış, operasyonel esnekliğe haiz ve siyaseten sürdürülebilir bir güç yapılanmasına gitmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu kapsamda Güney Çin Denizi'nde Çin'in manevraları dikkate alınarak bu bölgedeki askeri ağırlığın artırılması, Japonya ve G.Kore'deki ABD askeri varlığının durumunun, bölgedeki ağırlık merkezinin güneye kayması nedeniyle yeniden ele alınarak, yeni şartlara uydurulması ve bölge ülkeleriyle ittifakların da ortaya çıkan yeni tehditlere uyumlu hale getirilmesi tavsiye edilmektedir.

Siyasi olarak sürdürülebilir bir askeri varlığın bölge ülkeleriyle ikili ilişkiler sayesinde mümkün olacağını farkında olan Clinton, her ülkeye ve her bir köşeye diplomatik varlıkların ivedilikle erişebilmelerine ve önemli değişimlerin yakından izlenmesi ve hızlı uyum sağlanmasına imkân tanıyacak "ileri konuşlanmış diplomasi" (forward deployed diplomacy) yürütüleceğini ifade etmektedir. Clinton bölge ülkeleriyle ilişkilerin çerçevesinin belirlenmesinde üç prensipten bahsetmektedir:

- Bölge ülkeleriyle ittifaklarının ana gayeleri üzerinde taraf ülkeler arasındaki siyasi uyumu ABD'nin sürdürmesi,
- Söz konusu ittifakların, yeni fırsatları yakalamak ve yeni meydan okumalara karşı çıkabilmek için, çevre şartlarına hızla cevap verebilecek ve uyum sağlayabilecek şekilde olduğundan emin olmak,
- İttifak ilişkisi içerisinde olunan ülkelerin savunma kapasitelerinin ve iletişim altyapılarının operasyonel ve malzeme bakımından olası kısıktırmaları caydıracak yeterlilikte olduğunu garantilemek.

ABD'nin ittifak antlaşmalarıyla ilişki içerisinde olduğu ülkelerin yanı sıra Çin, Hindistan, Endonezya, Singapur, Yeni

Zelanda, Malezya, Moğolistan, Vietnam, Brunei ve Pasifik'teki ada devletleriyle yeni ortaklıklar kurulmasından bahsedilmektedir.

Ayrıca, “çok boyutlu düzlemde sorumlu davranışlar meşruiyet ve saygı ile ödüllendirilecektir, barış, istikrar ve refahın altını oyanları mesul tutmak için birlikte çalışabiliriz.” denerek, bölge ülkelerine Çin'e karşı ortak hareket etme çağrısında bulunduğu düşünülmektedir. Bu açıdan, çok taraflı ilişkilerin zeminini oluşturacağı öngörülen Güneydoğu Asya Ulusları Birliği (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği'ni (Asia Pacific Economic Cooperation, APEC), Doğu Asya Zirvesi gibi örgütlerin/ toplantıların gündemlerinin ABD tarafından belirlenmesi yönünde talepte bulunmaktadır.

Diğer taraftan, hızlı büyüyen ve rezervlerindeki sıcak para ile yatırım olanakları arayan Çin'in bölge ekonomileri üzerindeki etkisinin ilgili ülkelerin dış politikalarına yansımalarını dikkate alan (Binzat, 2013) Clinton (2011), Trans Pasifik Ortaklığı Antlaşması'ndan (TPP) bahisle, güçlü diplomatik bağların güçlü ekonomik ilişkilerle mümkün olabileceğine dikkat çekerek, bölge ülkelerine hızlı ekonomik büyümenin ötesinde sağlıklı, sürdürülebilir kalkınma, insan yaşantısının kalitesinde iyileşme, adil ücretler ve onurlu bir yaşam vaat etmektedir. Bu anlamda Çin'in son yıllarda gerçekleştirdiği, çevre problemlerine yol açan, hızlı büyümesine rağmen, halkın büyük kesiminin düşük ücretlerle çalışmasına ve kötü şartlarda hayatlarını sürdürmesine göndermede bulunduğu değerlendirilmektedir.

Bu açıdan tehdidin büyüklüğünü göz önünde bulundurmamak suretiyle, dünya genelindeki askeri ve siyasi imkân-kabiliyetlerini, en yüksek getiriye sağlayacak şekilde yeniden konuşlandırma gayretinde olan ABD'nin, başta askeri varlığı olmak üzere, dış politikaya etkisi olan araçlarının hareket serbestisini sağlamak amacıyla Asya-Pasifik'teki aktörlerle ilişkilerini geliştirme ve bölge ülkelerini Çin tehdidine karşı yanında görme arzusunda olduğu söylenebilecektir.

4. Sonuç

Kennan tarafından, ABD'ye ideolojik ve örtülü bir meydan okumada bulunduğu değerlendirilen Sovyetler Birliği'ne karşı ağırlıklı olarak örtülü faaliyetler ve ekonomik araçlarla karşı konulması önerilmiştir. Sovyetler Birliği'nin özellikle Avrupa'nın II. Dünya Savaşı'ndan olumsuz etkilenen ekonomik durumunu, komünist ideolojinin yayılmasına uygun bir vasat olarak suiistimal etmemesi

amacıyla, Truman Doktrini ve Marshall Yardımları'yla ekonomik etki araçları devreye sokularak, Sovyetlerin, ABD'ye müzahir yönetimlerin yerine, kendi anlayışına yakın yönetimler getirmesi ve etkisini yayması engellenmiştir. Askeri araçlar ise Sovyetlere yönelik politikalarda diğer araçları destekleyen, caydırıcı bir unsur olmuştur.

Clinton tarafından, ticaret yolları üzerinde bulunması nedeniyle ABD'nin önem atfettiği deniz alanlarında Çin'in oluşturduğu tahkimatlar ve A2/AD stratejisiyle ABD'ye ekonomik ve askeri bir meydan okumada bulunan Çin'e karşı ise, bölge ülkelerinin ABD ve kendi aralarında oluşturacakları ilişkiler ve müşterek operasyonel kabiliyetler sayesinde karşı konulması önerilmektedir. Bu açıdan diplomatik olarak desteklenen askeri araçlar ön plana çıkartılmaktadır.

ABD'nin Çin'i denizden çevrelemeye dönük politikası, deniz ve hava alanlarından oluşan geniş bir sahayı kaplayan mücadele bölgesi dikkate alındığında, teknolojik açıdan desteklenen, büyük bir güçle ancak gerçekleştirilebilir. Yeniden dengeleme stratejisi kapsamında ABD'nin dünyanın diğer bölgelerinden Pasifik'e güç kaydırma gayretlerinin, alan hâkimiyeti için tek başına yeterli olmayacağı değerlendirilmektedir. Bölge ülkeleri ile ittifaklarını geliştirip, onları silahlandırma ve teknolojik/ operasyonel açıdan kendisiyle ve birbirleri ile uyumlu/ ortak hareket edebilecek bir hale getirme çabaları da bunun en büyük göstergesidir.

Kennan, Sovyetler Birliği'nin siyasi, toplumsal ve ekonomik örgütlenme modelindeki aksaklıklar nedeniyle izlenecek çevreleme siyaseti neticesinde kendi kendine çökeceği öngörüsünde bulunurken, Clinton ise Asya-Pasifik'te izlenecek politikaların Amerika'nın dünya liderliğini ve ekonomik refahını sürdürmesini sağlayacağını belirtmekle birlikte, bunların Çin üzerindeki etkilerinden bahsetmemektedir. Keza söz konusu politikaların Çin'e yönelik olduğunu da açıkça ifade etmemektedir. Sadece Çin'e diplomatik bir dille mevcut dünya düzenini kabul etmesi ve askeri yatırımlarının hedefleri konusunda şeffaf davranması çağrısında bulunmaktadır.

Clinton (2011): "Kaynakların kıt olduğu bir zamanda, onları en yüksek getiriyi sağlayacak şekilde akıllıca kullanmalıyız, bu nedenle Asya-Pasifik bizim için 21'nci yüzyılda gerçek bir fırsat." derken, dış politikada kaynakların sınırlılığına vurgu yapmaktadır. Bu noktadan hareketle, ABD'nin Soğuk Savaş esnasında edindiği tecrübeler dikkate alınarak, Çin'le mücadelede hasmın zayıflıklarına yoğunlaşan, tali çıkarları feda etmeyi gerektiren asimetrik çevreleme (Gaddis, 2005: 342, 343) ile güç merkezlerinin etki altına alınması

yerine bunların başka güçlerin kontrolüne girmemesine dönük ağırlık merkezi savunması anlayışı (strongpoint defense concept) (Gaddis, 2005: 57) çerçevesinde hareket edileceğini düşünebiliriz. Bu durum ABD'nin dünyada üstlendiği bir kısım yükümlülüklerinden çekilmesini gerektirmektedir. Keza yeniden dengeleme stratejisi kapsamında ABD güçlerinin ağırlığının Pasifik'e kaydırılması da bunun gerçekleşeceğinin en önemli emaresidir.

ABD'nin çevresel/ tali çıkarlarına odaklanması Çin'in hareket serbestisini arttıran bir etmen olarak durmaktadır. Bu nedenle Çin yönetimi, ABD'nin olabildiğince çevre savunma anlayışı (perimeter defence concept) ile politikalar geliştirmesi için çaba göstererek, ABD'nin dünyanın diğer bölgelerinde meşgul edilmesine dönük stratejiler peşinde olacaktır. Bu anlamda “radikal dini gruplar” eliyle ABD kamuoyunda İslam karşıtlığının sürekli gündemde tutulmasının, Çin'in zaman ve zemin kazanmasına olanak tanıdığı değerlendirilmektedir. ABD'de 11 Eylül Saldırıları sonrasında olduğu gibi¹ kamuoyu algısının iyi yönetilmemesi ya da aşırı milliyetçi/ dini politik söylemlerin toplumu esir alması halinde Çin'in bu durumdan azami faydalanacağı ve bunun alan kazanmasına yardım edeceği öngörülmektedir.

ABD'nin Asya-Pasifik Bölgesi'ne yoğunlaşmasıyla, bu bölge dışındaki alanlarda tali olarak gördüğü çıkarlarına yönelik tehditlere kayıtsız kalmak zorunluluğu hissetmesi ya da bölgesel ortaklarına bu alanlarda daha fazla rol vermesi ihtimal dahilindedir. Bu kapsamda kaya gazı yatırımları ve Teksas'ta bulunan dünyanın en büyük dördüncü petrol sahası (Sabah Gazetesi, 18 Kasım 2016) ile yakın gelecekte net enerji ihracatçısı olması beklenen (Arsenault, 2013) ABD'nin, Ortadoğu'daki enerji kaynaklarına olan bağımlılığının azalmasıyla, bu bölgeyi çevresel çıkarları arasında görmeye başlayıp, bölgedeki askeri varlığında da azaltıma gitmesi muhtemeldir. Bu nedenle bölgesel lider olarak ön plana çıkartılacak bir ülke ile işbirliği

¹ Soğuk Savaş sonrasında ABD yönetimi tarafından birincil tehditler arasında görülen Çin, 11 Eylül Saldırısı sonrasında ABD'nin stratejik bakış açısını Ortadoğu'ya yönlendirmesi ile birlikte tehdit olarak algılanmamaya başlamıştır. (Kissinger, 2014: 589) Keza Hu Jintao'nun Kasım 2003'te ÇKP Merkez Komitesi Siyasi Dairesi'nde yaptığı konuşmada, “yurtiçi ve uluslararası gelişmelerin Çin'in hızla gelişmesine uygun bir ortam yarattığını” belirterek, 21'nci yüzyılın ilk 20 yılını “stratejik fırsat dönemi” olarak tanımlamasında, ABD'nin dikkatinin Asya-Pasifik'ten Ortadoğu'ya kaymasının etkisi olduğu değerlendirilmektedir. (Gitter, 2016)

halinde, bu bölgedeki çıkarlarını gözetmek isteyebileceği değerlendirilmektedir. Bu anlamda Katar'da ülkemize üs tesis edilmesi (Milliyet Gazetesi, 17 Aralık 2015) anlamlı görülmektedir. Böyle bir gelişme karşısında (Türkiye'nin Ortadoğu'da daha fazla söz sahibi olması) Çin'in Ortadoğu'daki enerji kaynaklarına olan bağımlılığı dikkate alındığında ülkemizle Çin'in karşı karşıya geleceği birçok gelişmenin yaşanması muhtemeldir.

Kaynakça

ARSENAULT, Chris (2013, January 30). US to Become 'Net Energy Exporter'. Web: <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2013/01/20131514160576297.html>. 11.09.2016 tarihinde alınmıştır.

BİNZAT, Gökhan (2013). Asya-Pasifik'te Nüfuz ve Güç Mücadelesi. Web: <http://www.21yyte.org/tr/arastirma/abd/2013/10/09/7246/asya-pasifikte-nufuz-ve-kaynak-mucadelesi>. 04.06.2016 tarihinde alınmıştır.

CLINTON, Hillary R. (2011). America's Pacific Century, Foreign Policy, Web: http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/10/11/americas_pacific_century. 11.12.2011 tarihinde alınmıştır.

DRYSDALE, Peter (2012). China, Economic Containment and the TPP. Web: <http://www.eastasiaforum.org/2011/12/12/china-economic-containment-and-the-tpp/>. 05.09.2016 tarihinde alınmıştır.

GADDIS, John Lewis (2005). Strategies of Containment: A Critical Appraisal of American National Security Policy During the Cold War, New York: Oxford University Press.

GILBERT, Martin (2013). Churchill: Bir Yaşam, İkinci baskı. Ankara: Türkiye İşbankası Kültür Yayınları.

GITTER, David. (2016). Is China's Period of Strategic Opportunity Over? The Diplomat. <http://thediplomat.com/2016/05/is-chinas-period-of-strategic-opportunity-over/>. 22.06.2016 tarihinde alınmıştır.

HARLOW Giles D. ve MAERZ George C. (derleyen) (1991). Measures Short Of War: The George F. Kennan Lectures At the National War College, 1946-47, Washington, DC: National Defense University Press, Fort Lesley J. McNair.

HALLE, Louis J. (1971). The Cold War As History, Perennial, Birinci Baskı.

KENNAN, George F. (1946). The Long Telegram, Harry S. Truman, Administration Files, Elsey Papers. Web: https://www.trumanlibrary.org/whistlestop/study_collections/coldwar/documents/pdf/6-6.pdf. 24.01.2016 tarihinde alınmıştır.

KENNAN, George F. (1947, July). The Sources of Soviet Conduct, Foreign Affairs, July 1947.

KENNAN, George F. (1985). American Diplomacy: 1900-1950, Chicago: University of Chicago Press.

KISSINGER, Henry A. (2014). Çin: Dünden Bugüne Yeni Çin, Birinci baskı. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

MAYERS, David (1986). Containment and the Primacy of Diplomacy: George Kennan's Views, 1947-1948, International Security, Vol. 11, No. 1, pp. 124-162.

MAYERS, David A. (1988). George Kennan and the Dilemmas of US Foreign Policy. Birinci baskı. Newyork: Oxford University Press.

McLELLAN David S. (1973, June). Who Fathered Containment?: A Discussion, International Studies Quarterly, Vol. 17, No. 2, pp. 205-226.

Milliyet Gazetesi (17 Aralık 2015). Katar'daki Türk üssünde 3 bin asker görev yapacak. Web: <http://www.milliyet.com.tr/katar-daki-turk-ussunde-3-bin/dunya/detay/2164954/default.htm>. 11.09.2016 tarihinde alınmıştır.

PANETTA, Leon. (2012, June 2). Remarks by Secretary Panetta at the Shangri La Dialogue in Singapore: The US Rebalance Towards The Asia-Pacific, The 11th IISS Asian Security Summit The Shangri-La Dialogue First Plenary Session, 02 June 2012. Web: <http://www.iiss.org/en/events/shangri%20la%20dialogue/archive/sld12-43d9/first-plenary-session-2749/leon-panetta-d67b>. 24.06.2016 tarihinde alınmıştır.

PATERSON Thomas G. (editör) (1973). Containment and the Cold War: American Foreign Policy Since 1945, Addison-Wesley Publishing Company.

RINEHART, Ian E. (2016, March). The Chinese Military: Overview and Issues for Congress, Congressional Research Service Report.

Sabah Gazetesi (18 Kasım 2016). Teksas'ta dünyanın en büyük dördüncü petrol sahası keşfedildi. Web: <http://www.usasabah.com/Guncel/2016/11/18/teksasta-dunyanin-en-buyuk-4-petrol-sahasi-kesfedildi>. 18.12.2016 tarihinde alınmıştır.

SHLAIM, Avi ve LODGE, Juliet (1978). The Berlin Crisis 1948-49: A Case Study in American Crisis Behaviour, *The Jerusalem Journal of International Relations*, 3:2, Winter/Spring 1978, 51-80.

The Joint Chiefs of Staff (2015, June). The National Military Strategy of the United States of America-2015: The United States Military's Contribution To National Security. Web: http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015_National_Military_Strategy.pdf. 04.06.2016 tarihinde alınmıştır.

The White House (2015, February). National Security Strategy. Web: https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf. 04.06.2016 tarihinde alınmıştır.
